

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 20/2012 vp

Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden kehysistä vuosille 2013—2016

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä huhtikuuta 2012 lähettäessään valtioneuvoston selonteon valtiontalouden kehysistä vuosille 2013—2016 (VNS 1/2012 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla päättänyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutessaan antaa lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- osastopäällikkö Petri Peltonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylijohtaja Jukka Pekkarinen, valtiovarainministeriö
- toimitusjohtaja Vesa Vihriälä, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA
- tutkimuskoordinaattori Eero Lehto, Palkan-saajien tutkimuslaitos PT.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Suomen Yrittäjät.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Vuosien 2013—2016 kehyspäättös on tehty vaikeissa olosuhteissa, joissa maailmantalouden ja euroalueen epävarmuudet heikentävät kasvunäkymiä. Kansallisella tasolla koettu taantuma, vaihtotaseen alijäämä ja väestön ikääntymisen myötä nopeasti kasvavat julkisen talouden menot luovat tiukat puitteet harjoitettavalle finanssi- ja talouspolitiikalle. Niukkuutta joudutaan jatkamaan kaikille hallinnonaloille.

Työ- ja elinkeinoministeriön osalta suurimmat leikkaukset kohdistuvat vuosiin 2015 ja 2016. Tämä on valiokunnan näkemyksen mukaan perusteltua, sillä juuri nyt on pyrittävä tukemaan orastavaa kasvua.

Talousvaliokunta katsoo, että nykyisissä olosuhteissa on erityisen tärkeää luoda puitteet makrovakauden säilyttämiselle ja työllisyyttä tukevalle talouspolitiikalle. Hyvinvointiyhteiskunnan säilyttämisen kannalta on olennaista saada aikaan kasvuyrittäjyyttä tukevat ja kannustavat olosuhteet. Valiokunta pitääkin hyvänä kehyspäättöksen linjauksia, joissa luodaan pohjaa kasvuhakuiselle innovatiiviselle yritystoiminnalle.

Parhaillaan on vireillä useita elinkeino- ja innovaatiopolitiikan rakenteellisia uudistuksia pohjustavia selvityshankkeita sekä sisällöllisiä uudistushankkeita. Kehyspäättös sisältää lisäksi kasvuhakuista innovaatio- ja elinkeinopolitiikkaa tukevia uusia instrumentteja. Siinä on otettu

hyvin huomioon viimeaikaiset selvitystyöt ja niissä esille tuodut elinkeinopoliittiset uudistustarpeet.¹

Uusina verokannustimina tullaan ottamaan käyttöön yhteisöverokannan alentamisen lisäksi määräaikainen t&k-verokannustin, jonka avulla yrityksille hyvitetään yhteisöverosta tutkimus- ja kehitystyöhön tarvittavan henkilöstön palkkakustannuksia. Kehyspäätöksen mukaisesti tuotannollisiin investointeihin on mahdollista soveltaa kaksinkertaista poisto-oikeutta. Pääomasijoittamista puolestaan edistetään yksityisille sijoittajille annettavalla verovähennyksellä silloin, kun sijoitus kohdistuu listaamattomaan kasvuyritykseen, sekä korottamalla yksityisten pääomasijoitusten hankintameno-olettama 50 prosenttiin. Talousvaliokunta katsoo, että suunnitellut kannustimet turvaavat osaltaan innovaatiovetoista kasvuyrittäjyyttä ja ovat tarpeen

vientimme ja tätä kautta taloutemme saattamiseksi kasvu-uralle. Koska käyttöön on tarkoitus ottaa suhteellisen laaja joukko uusia kannustimia, on tärkeää, että niiden yksittäis- ja yhteisvaikutuksia seurataan tarkoin. Jotta voimme varmistaa, että niukkenevin resurssein saamme kokonaisjärjestelmästämmä parhaan vastineen, on tarkoituksenmukaista vaikutusarvioinnin avulla selvittää yritystoiminnan kannustinjärjestelmän mahdolliset päällekkäisyydet tai puutteet sekä erilaisten toimien tehokkuus ja arvioida näin mahdollisia uudistamistarpeita.

Talousvaliokunta painottaa, että keskeisen pohjan innovatiiviselle yritystoiminnallemme luo kattava tutkimus- ja koulutusjärjestelmä. Koulutusmäärärahojen suunnitellut leikkaukset tulee kohdistaa siten, etteivät ne vaaranna koulutuksen laatua ja osaavan työvoiman saantia.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

¹ Jorma Eloranta (15.2.2012 julkaistu raportti ehdotukseksi Suomen investointistrategiaksi ja toimintaohjelmaksi) ja Kari Stadigh (13.3.2012 julkaistu raportti Pääomamarkkinat ja kasvu)

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäs. Lars Erik Gästgivers /r
Teuvo Hakkarainen /ps
James Hirvisaari /ps
Harri Jaskari /kok
Johanna Karimäki /vihr
Pia Kauma /kok

Jukka Kärnä /sd
Päivi Lipponen /sd
Jari Myllykoski /vas
Sirpa Paatero /sd
Arto Pirttilahti /kesk
Juha Sipilä /kesk
Kaj Turunen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

*Perustelut**Yleistä*

Suomen tuleva talouskehitys on sakean sumun peitossa. Seuraavien vuosien talousennusteet ovat viime aikoina muuttuneet prosenttikaupalla muutamassa kuukaudessa. Näin ollen hallituksen nykyisiin ennusteisiin perustuva sopeutussuunnitelma paljastuu todennäköisesti jo muutaman kuukauden kuluttua liian suureksi tai liian pieneksi valtion velkaantumisen pysäyttämiseksi. Hallitus voi siis joutua jo vuoden kuluttua palaamaan neuvottelupöytään tekemään vaikeita päätöksiä uusista leikkauksista ja veronkorotuksista. Epävarmuutta yli kaiken vihaavat markkinat palkitsisivat tämän epävarmuuden takuulla korkeampina lainakorkoina. Toisaalta, jos talouskasvu yllättäkin positiivisesti, on hallitus turhaan leikannut kansalaisten ostovoimaa. Näin ollen olisi vastuullisempaa aloittaa sopeutus pienemmällä summalla kuin mitä hallitus ehdottaa, mutta samalla uskottavasti sitoutua toteuttamaan tarvittavat kiristykset, jos taloudellinen tilanne sitä vaatii.

Perussuomalaisten vaihtoehto perustuu kaksiportaiseen, kaksi plus yksi, suunnitelmaan valtiontalouden sopeuttamiseksi. Ensimmäisessä portaassa vuoteen 2015 mennessä leikkauksia ja veronkorotuksia olisi vuositasolla yhteensä noin kahden miljardin edestä. Samalla sovittaisiin etukäteen noin miljardin lisäsäästöistä ja veronkorotuksista, jotka astuisivat automaattisesti voimaan, jos ennalta määrätty reunaehdot kehyskaudella täyttyisivät (vähintään kaksi kolmesta suuresta luottoluokitusyrityksestä alentaisi Suomen luottoluokitusta, ja Suomen valtionvelkakirjojen korkoero Saksan valtionvelkakirjoihin ylittäisi yhden prosenttiyksikön). Toinen porras toimisi näin ollen eräänlaisena valtiontalouden sopeutuksen ydinpelotteena, jonka pelkkä olemassaolo rauhoittaisi markkinoita niin paljon, että sitä ei todennäköisesti tarvitsisi koskaan käyttää.

Verotus

Perussuomalaiset paheksuvat hallituksen päätöstä korottaa kaikkia arvonlisäverokantoja yhdellä prosenttiyksiköllä. Vielä ennen vaaleja vasemmistopuolueet vastustivat yksituumaisesti tällaisten heikompiosaisia kohtuuttomasti kurittavien tasaverojen korottamista. Perussuomalaiset haluaisivat myös muistuttaa, että arvonlisäverotuksen korotus heikentää mutkan kautta myös vientisektorimme kilpailukykyä, sillä arvonlisäveronkorotus kiihdyttää väistämättä inflaatiota. Ostovoiman heikkeneminen taas aiheuttaa palkankorotuspaineita seuraavaan työmarkkinakierrokseen, josta seuraava kustannustason nousu luonnollisesti heikentää Suomen vientisektorin kilpailukykyä.

Perussuomalaiset haluavat kehittää verotustamme oikeudenmukaisempaan suuntaan ja purkaa nykyisenkaltaisen yhtiöverohyvytysjärjestelmän. Tällä hetkellä Suomessa jaetaan vuosittain noin 2 miljardia euroa verovapaata osinkotuloa. Suurituloisin tulokymmenys on saanut näistä yli 80 prosenttia ja suurituloisin prosentti puolet. Suurituloiset saavat siis lähes kaikki verovapaat osingot. Tämä suurituloisten verovapaus on keskeinen syy 1990-luvulta lähtien räjähdysmäisesti kasvaneisiin tuloeroihin. Tukeaksemme pienyrittäjiä haluamme kuitenkin jättää listaamattomille pk-yrityksille selvän verokannustimen.

Keskeisenä osana kehysvaihtoehtoaamme perussuomalaiset ehdottavat energia- ja polttoaineveroihin satojen miljoonien alennusta. Energiaverot ovat luonteeltaan tasaveroja ja kohdistuvat näin ankarimmin juuri pienituloisiin. Kataisen ja Kiviniemen hallitusten toteuttamat veronkorotukset ovat tienneet monille pienituloisille vaikeita aikoja, sillä Suomessa on talvella pöytäasuaan ja asuntoja lämmittämään. Suomi on myös pitkien etäisyyksien maa. Polttoaineverojen korotus on tarkoittanut entistä kalliimpaa liikkumista erityisesti maaseudun asukkailla, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää julkista liikennettä. Myös energiaa tarvitseva teolli-

suotemme kärsi veronkorotuksista mittavan vahingon kilpailukykyynsä. Alhainen energianhinta onkin kansainvälisissä tutkimuksissa havaittu tärkeäksi syyksi investoida maahan. Tuoreena esimerkkinä tästä on Facebookin päätös valita sähköverokannan edullisuuden takia Ruotsi sijaintipaikaksi Euroopan datakeskukselleen. Näin ollen perussuomalaiset eivät voi myöskään hyväksyä hallituksen suunnitelmia ottaa käyttöön ns. windfall-veroa.

Perussuomalaiset ovat toistuvasti korostaneet harmaan talouden vastaisten toimenpiteiden merkitystä. Hallitus kohdistaa tähän tarkoitukseen aivan riittämättömiä ponnistuksia, vaikka useiden arvioiden mukaan merkittävämpi panostus johtaisi kehyskauden lopulla satojen miljoonien lisätuloihin valtiolle. Samoin myös nykyistä suuremmat ponnistelut yritysverotuksen porsaanreikien tukkimiseen toisivat kehyskauden lopulla valtiolle satojen miljoonien lisätulot.

Perussuomalaiset ovat luonnollisesti tyytyväisiä, että hallitus on nyt päättänyt toteuttaa vuoden 2012 varjobudjetissamme ehdottamamme t&k-verokannustimen, tuotannollisten investointien korotetut poistot ja suurituloisten ansiotuloverotuksen korottamisen. Perussuomalaiset

olisivat tosin oikeudenmukaisuussyistä valmiita korottamaan suurituloisten verotusta selvästi hallitusta enemmän, sillä hallituksen solidaarisuusverolla on hyvin minimaalinen vaikutus heidän verotaakkaansa. Lisäksi, toisin kuin hallitus, emme jättäisi tekemättä veroperusteiden inflaatio- ja ansiotason tarkistusta kuin vasta markkinapaineen edessä ja tällöinkin tekisimme sen sosiaalisesti oikeudenmukaisemmin ja työllisyyttä tukevammin kuin hallitus. Markkinapaineen alla olisimme valmiita myös väliaikaisesti tarkistamaan pörssilistattujen yritysten verotuksen tasoa.

Lisäksi lisätuloja olisi myös saatavissa muun muassa Kela-maksun palauttamisella yksityiselle sektorille, varallisuusveron palautuksella, suursäätiöiden verottamisella ja vapaaehtoisen eläkevakuutusmaksun verovähennyksen poistolla.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2012

Kaj Turunen /ps
Teuvo Hakkarainen /ps
James Hirvisaari /ps

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Onnistuneen talouspolitiikan seurauksena Suomen talouden kasvu oli läpi viime vuosikymmenen selvästi EU:n keskikasvua korkeampi. Suomi on Luxemburgin ohella ainoa euromaa, joka on kyennyt täyttämään jokaisena euro-jäsenyyden vuonna yhteisesti sovitut terveen talouden pelisäännöt.

Amerikasta lähtenyt finanssikriisi iski Suomeen rajusti etenkin vuonna 2009. Jo vuonna 2010 talous kääntyi kuitenkin reippaaseen kasvuun. Vielä viime vuonna se oli noin 3 %. Haasteemme on paitsi Euroopan laajuinen talouskriisi myös samanaikainen teollisuutemme rakenneuudistus. Riskinä on, että emme pysty uusimaan teollisuuttamme riittävän nopeasti.

Suomessa sijoitettiin alkaviin yrityksiin 2000-luvun alussa noin 230 miljoonaa euroa vuodessa, viime vuonna vain 78 miljoonaa euroa. Suomalainen omistus ei voi hyvin, ja suomalainen yritys tai innovaatio myydään liian varhain ulkomaille. Myös sukupolvenvaihdosten tiellä on edelleen esteitä. Kymmeniä tuhansia yrityksiä on lopettamassa ilman tietoa jatkajasta. Tähän ongelmaan tulee hakea määrätietoisemmin uusia ratkaisuja.

Kataisen hallitus ei ole kuitenkaan kyennyt sellaisiin toimiin, joilla kestävä kasvu voitaisiin turvata.

Hallituksen kehyspäättös sisältää joitakin oikeansuuntaisia toimia. Sen perusviritus on kuitenkin "jokaiselle jotakin ja jokaiselta jotakin". Niinpä hallituksen monet menoleikkaukset syövät sitäkin kasvuvoimaa, mitä muutamat positiiviset asiat voisivat antaa.

Suomen talous onkin ajautunut pitkään aikaan ensimmäisen kerran vaikeaan kaksoisvajeseen. Vaihtotase ja julkinen talous ovat samanaikaisesti alijäämäisiä. Hivenen yksinkertaistaen sanottuna me suomalaiset syömme tänään enemmän kuin tienaamme. Tämä tapahtuu samaan aikaan, kun työpanoksen määrän väheneminen kiihtyy, kilpailukykyämme heikentyy ja kasvu

hiipuu hallituksen omankin kehitysesityksen mukaan. Hallitus ei pysy kehyspäättöksen valossa itse itselleen asettamissaan tavoitteissa.

Tarvittavien uudistusten työntäminen kauemmas hallituksen kehyspäättösten tapaan johtaa talouden hiipumiseen ja hyvinvoinnin rapistumiseen.

Nyt tarvitaan vahvaa valtiota. Tarpeettomimmasta vaihtotasetta vinouttavasta kulutuksesta on leikattava rohkeasti. Vastaavasti välttämättömyyshyödykkeiden verotusta voitaisiin jopa laskea varovasti.

Koulutuksen, tutkimuksen ja tuotekehityksen voimavarat

Keskusta ei voi hyväksyä hallituksen jo kuluvalle vuodelle esittämiä ja kehityspäätöksessä lisäisiä leikkauksia koulutuksesta ja tutkimus- ja kehittämisrahoituksesta. Jo aikaisemmin Kataisen hallitus on ilmoittanut 85 miljoonan euron leikkauksista julkiseen T&K-rahoitukseen. Kehyspäättös, vaikka ei sanokaan leikkauksen mittaa tarkasti, merkitsee joka tapauksessa lisäleikkauksia.

Keskustan mielestä talouden tuottavuuden ja kasvun parantamiseksi julkisia T&K-varoja tulisi lisätä eikä leikata. Erityisesti luonnonvarojemme hyödyntämiseen liittyvien teknologioiden, muun muassa energia- ja ympäristö-, energiatehokkuus- ja kaivosteknologioiden aloilla on tarjolla uusia suuria mahdollisuuksia. Myös ICT-alan murroksessa tarvittaisiin lisää innovaatiopanoksia.

Aluekehitys- ja maakuntien kehittämisrahoitus

Keskusta ei voi hyväksyä liioin aluekehityksen ja maakuntien liittojen kehittämisvoimavarojen leikkauksia. Kysymys niissä on rahassa mitaten aika pienistä määrärahoista. Maakuntien ja alueiden kehittämisen vauhdittamisen kannalta näilläkin "muutamilla kymmenillä miljoonilla euroilla" on huomattava merkitys.

Uusiutuvan energian rahoitus

Kataisen hallitus on sitoutunut edeltäjänsä päätöksiin uusiutuvan energian käytön edistämiseksi. Siitä on hallitukselle annettava tunnustus. Pieneltä osin se on kuitenkin leikannut uusiutuvien tukea, lähinnä uusiutuvan sähkön osalta. Keskustan mielestä leikkauksista olisi luovuttava ja sovittu rahoitustaso on turvattava.

Viennin ja kansainvälistymisen rahoitus

Euroalueen ja koko Euroopan kysynnän hiipuesssa Suomen talouden kannalta on entistään tärkeämpää vauhdittaa yritystemme vientiponnisteluja muualla maailmassa.

Keskustan mielestä viennin rahoituksen leikkausten sijasta erityisesti pk-yrityksiä palvelevan vienninedistämisen voimavaroja on lisättävä.

Perusinfrastruktuurin kohentaminen kasvua palvelemaan

Toimiva infrastruktuuri on koko Suomen voimavarojen hyödyntämisen kannalta avainasemassa. Hallituksen kehysesitys ei turvaa varsinkaan maakuntien tie- ja rautatieyhteyksien kunnon kohentamista puhumattakaan sen parantamista.

Keskustan mielestä liikenneyhteyksien kohentaminen vaatii voimavarojen lisäämistä erityisesti maakunnissa, joiden hankkeet kehyspäätös jäädyttää täysin.

Kaivosrahasto

Jo edellisen hallituksen aikana keskusta kiinnitti paljon huomiota kaivostoiminnan suomalaisen omistuksen kohentamiseen. Yksi esityksistämme oli, että Suomeen perustettaisiin Suomen Kaivossijoitusrahasto Oy. Ei kehyspäätöksenä vaan normaalina finanssisijoituksena rahaston pääomittamiseen voisi osallistua yhtäältä valtio. Toisaalta se avaisi hyvät ja turvalliset mahdollisuudet myös yksityisille suomalaisille sijoittajille, jopa kotitalouksille, tehdä sijoituksia suomalaisten luonnonvarojen hyödyntämiseen.

Keskusta esittää, että hallitus edistää suomalaista kaivosomistamista perustamalla sanotunlaisen yhtiön.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2012

Mauri Pekkarinen /kesk
Arto Pirttilahti /kesk
Juha Sipilä /kesk